

та фінансова система: сучасний стан, ефективність, перспективи: збірник тез наукових робіт учасників Міжнародної науково-практичної конференції для студентів, аспірантів та молодих учених (м. Київ, 31 січня 2020 р.). – К.: Аналітичний центр «Нова Економіка», 2020. – С. 132-135.

УДК 631.1:338.12

Лозова О.В., к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту,
Хало М., студентка
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ЖИТТЄВІ ЦИКЛИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА

Підприємство, як відкрита соціально-економічна система, незалежно від форми власності, виду та масштабів діяльності, підпорядковується законам життєдіяльності та циклічності економічного розвитку економіки. Можливість модифікуватись, переходити на вищі стадії розвитку або ж, навпаки, потрапляти у кризові становища, потребує від підприємства зміни стратегії та цілей і способів її реалізації. Оцінка життєвого циклу економіки, галузі та підприємства дозволить зацікавленим особам передбачити розвиток в майбутньому, ефективніше керівництву приймати управлінські рішення та вчасно виводити підприємство на новий рівень. Саме тому, важливим та актуальним постає завдання розроблення систем оцінки та управління життєвим циклом підприємства в ринкових умовах господарювання.

В наш час поняття «життєвий цикл підприємства» привертає увагу як практиків так і теоретиків в галузі управління та менеджменту. Більшість керівників стверджують, що розвитку їх підприємства та ефективному його функціонуванню сприяє саме досліджений на відповідному рівні етап життєвого циклу, на якому перебуває підприємство на даний момент.

Застосування концепції життєвого циклу в сучасних економічних умовах набуває особливого значення. Це зумовлено рядом причин, зокрема й національних, таких як спад виробництва, інфляція, соціальна напруга, що є

наслідком фінансово-економічної кризи, мінливе ринкове середовище, яке супроводжується стратегічною невизначеністю, нестабільністю зовнішнього середовища, збільшенням інтенсивності змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі, уповільненням темпів росту та обмеженістю людських, фінансових та сировинних ресурсів. Усе це, безумовно, підсилює інтерес до концепції життєвого циклу та її інтерпретації в контексті сучасної управлінської та організаційної науки.

Існує декілька концепцій життєвого циклу в теорії управління з погляду об'єкта дослідження. Об'єкти дослідження умовно можна подати як трирівневу систему: перший рівень – *над організаційний* (об'єкт дослідження - галузь); другий рівень - *організаційний* (об'єкт дослідження - організація (підприємство)); третій рівень - *внутрішньо організаційний* (об'єкт дослідження - товар, бренд, знання тощо) (рис. 1).

Рис. 1. Трирівнева система об'єктів життєвого циклу в теорії управління

Всі рівні життєвого циклу, представлені на рис. 1. перебувають у постійному взаємозв'язку та взаємозалежні між собою. Так, залежно від етапу життєвого циклу в галузі підприємство постійно адаптується та намагається якнайефективніше використовувати своє зовнішнє середовище, в свою чергу життєвий цикл самого підприємства впливає на життєвий цикл товару і навпаки.

На сьогоднішній день, існує досить велика кількість теорій життєвого циклу підприємства та виникають постійні дискусії з приводу кількості етапів. Ми в свою чергу є прихильниками концепції І. Адізес розробленої ще в 1979 році під назвою «Теорія життєвих циклів організації», який запропонував розглядати модель життєвого розвитку підприємства за аналогією до процесів

розвитку біологічного організму. Організаційний розвиток становить процес природний, поетапний та запрограмований, такий, що передбачає неминуче та поетапне проходження підприємством обов'язкових фаз (стадій) у визначеному порядку. Умовно фази життєвого циклу можна поділити на зародження, зростання, зрілості та старіння.

На кожному з цих етапів підприємство зазнає значних змін як в своєму внутрішньому, так і в зовнішньому середовищі. Розглянемо кожен з цих стадій детальніше:

1. Стадія зародження (впровадження), на якій нове підприємство виходить на ринок, при цьому фактичний попит практично відсутній, а темпи росту продаж низькі. Головне завдання - створення в пізнаваності підприємства та його продукції. На цій стадії підприємство найбільш вразливе, оскільки потребує значних ресурсів, а дохідність на цьому етапі мінімальна. Не злагоджена команда теж зазнає значного тиску та досить часто змінюється.

2. Стадія зростання, на якій відбувається активне прискорення темпів збільшення продажів, розмірів ринку, посилення конкуренції. Головне завдання - збільшення збуту та розширення асортименту, щоб отримати максимальний прибуток. На даному етапі підприємство має стабільно зростаючий прибуток та достатньо ресурсів для розширення своєї діяльності та завоювання нових ринків збуту.

3. Стадія зрілості, на якій рівень продажів стабілізується, а затрати на дослідження та розробки обмежуються витратами на модифікацію та покращення продукту. Головне завдання - утримання частки та підтримка лояльності споживачів, а також упровадження політики стимулювання збуту. Даний цикл передбачає перегляд стратегії розвитку підприємства та оновлення колективу, особливо управлінського складу. Без трансформацій та антикризових стратегічних дій підприємство досить швидко переходить в наступні стадію свого розвитку.

4. Стадія занепаду, на якій продукт втрачає свою привабливість для споживачів, продажі падають, зменшуються розміри ринку. Тобто завдання - ухвалення рішення про скорочення витрат та виведення товару з ринку.

Отже, теорія життєвого циклу – це вже не теорія, яка потребує доведення, а цілком ефективний інструмент ефективного розвитку підприємства та один із способів його адаптації до мінливого ринкового зовнішнього середовища.

УДК: 658 : 338

Крахмальова Г.А., аспірантка,
Скрипник М.І., д.е.н., професор
Київський національний університет технологій та дизайну

РОЛЬ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УПРАВЛІННІ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

На сьогоднішній день, в період дедалі більшої всесвітньої економічної інтеграції, зростання невизначеності зовнішнього середовища діяльності суб'єктів господарювання, загострення глобальної конкуренції, у якій насамперед зацікавлені підприємства, експортери капіталу, технологій, міжнародні компанії-лідери, а програють країни з недостатньо розвинутою економікою, слабкою інфраструктурою та дрібні підприємці, стійкий розвиток суб'єктів господарювання можливий лише завдяки такому управлінню, що забезпечуватиме стійкий сталий розвиток підприємств. Сутність стійкості підприємства полягає у забезпеченні розвитку діяльності та швидкій адаптації до негативного впливу зовнішніх чинників. Тому, сталий розвиток підприємства має бути пріоритетом у плануванні діяльності не тільки на найближчу перспективу, а й на майбутнє. Поняття «розвиток» можна трактувати як процес, що забезпечує перехід з одного стану до більш якісного, від простого до більш складного, від нижчого до більш вищого.